

УДК 2(478)

ПЕРШІ СВЯЩЕНИКИ-МІСІОНЕРИ УГКЦ В АРГЕНТИНІ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ

Оксана ШЕВЧУК

молодший науковий співробітник відділу української філології НДІУ

***Анотація.** У статті аналізуються причини та початок міграційних хвиль українського населення до Аргентини, суспільний стан переселенців та осередки їх осілості. Хронологічно простежуються зародження та становлення релігійно-громадського життя українських іммігрантів, роль у цьому процесі українських католицьких священиків східного обряду.*

***Ключові слова:** еміграція, українські поселенці, священики-місіонери, церковне життя, виокремлення, самозбереження.*

ПЕРВЫЕ СВЯЩЕННИКИ-МИССИОНЕРЫ УГКЦ В АРГЕНТИНЕ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ФОРМИРОВАНИЕ УКРАИНСКОГО СООБЩЕСТВА

Оксана ШЕВЧУК

младший научный сотрудник отдела украинской филологии НИИУ

***Аннотация.** В статье анализируются причины и начало миграционных волн украинского населения в Аргентину, общественное положение переселенцев и центры их оседлости. Хронологически прослеживаются зарождение и становление религиозно-общественной жизни украинских иммигрантов, роль в этом процессе украинских католических священников восточного обряда.*

***Ключевые слова:** эмиграция, украинские поселенцы, священники-миссионеры, церковная жизнь, выделение, самосохранение.*

THE FIRST UKRAINIAN GREEK-CATHOLIC MISSIONARY PRIESTS IN ARGENTINA AND THEIR INFLUENCE ON FORMATION OF THE UKRAINIAN COMMUNITY

Oksana SHEVCHUK

junior research associate of the Ukrainian Philology Department of RIUS

***Annotation.** The article reviews the causes and the first waves of Ukrainian immigration to Argentina and also the social status of immigrants and their settlement centers. In chronological order the author examined the appearance and development of religious and social life of Ukrainian immigrants and role of Ukrainian Catholic priests who followed the Byzantine rite in this process.*

***Key words:** emigration, Ukrainian settlers, priests, missionaries, church life, standing out, self-preservation.*

Велику кількість складних та проблемних питань породжувала тривала боротьба українського народу за власну незалежність. Здебільшого вони не могли бути вирішені на географічній території України. Період кінця XIX – початку XX ст. ознаменувався сплеском міграційних потоків, зокрема у Південну Америку. Переважно це були вихідці із західноукраїнських теренів. Однією із таких країн прибуття стала Аргентина, яка сьогодні має одну із найбільших українських діаспор у світі. Політично переслідуваний та економічно визискуваний український народ відчував все більший брак землі та свободи. На країну, землі якої були роздерті між Австро-Угорською та Російською імперіями (дореволюційний період – кінець XIX ст. – 1917 р.), Польщею, Румунією, Чехословаччиною (міжвоєнний період), а згодом СРСР, випала низка випробувань, які і стали сигналом для пошуку нового місця для тимчасового проживання та заробітку. Більшість переселенців були переконані та налаштовані, що у новій країні вони зможуть заробити, пережити лихі часи, створити кращі умови для майбутнього своїх дітей та з новими силами, досвідом, певним капіталом повернутися на Батьківщину, де продовжити працювати на її благо. Водночас окупаційні імперські уряди масово спроваджували на українські землі чужинців (росіян, поляків, німців тощо), їм надавалися не тільки земельні ділянки, але й виділялася матеріальна допомога для їхнього загосподарювання на цій землі. Парадоксальна ситуація: українські селяни змушені були шукати «вільних земель», тоді як українські землі колонізувалися чужинцями.

Ганебна еміграційна протекціоністська політика, особливо австрійського і польського урядів, Перша та Друга світові війни, сталінський терор сприяли виїзду українців до південноамериканських країн. Для першої (1987–1914 рр.) та другої (між двома світовими війнами) хвиль українських переселенців, що були зумовлені переважно економічними причинами, а згодом і політичними, характерні представники західноукраїнських земель із великим відсотком селян, які були не такі вже й убогі, як про це часто пишуть польські дослідники. Відправлялися вони до Аргентини, здебільшого до провінції Місіонес. Переселенці змогли взяти із собою все, що вважали найціннішим: насіння різних сільськогосподарських культур, городи, садовини, різний одяг, вишивку, реманент тощо. Наші співвітчизники примудрилися взяти із собою в Аргентину навіть віз, який швидко став використовуватись там і самими аргентинцями, оскільки їхній аналог був громіздкий та досить незручний у пересуванні. Але насамперед вони привезли із собою свою культуру, мову, традиції і церкву, де остання відіграла чи не найвирішальнішу роль у культурному самозбереженні та згуртуванні на чужині. Були серед переселенців і представники інтелігенції, переважно колишні службовці УНР, офіцери українських армій, які стали фундаментом формування політичного життя українців в Аргентині.

Третя хвиля (перші повоєнні роки 1945–1953 рр.) поповнила вже не тільки тамтешні провінційні українські осередки, але і великі міста, особливо столицю Аргентини Буенос-Айрес. Переважно це були учасники національно-визвольного руху в Україні чи

особи, піддані депортації чи вислані на примусові роботи до Німеччини. Серед них було багато дипломованих спеціалістів, що особливо відзначалися високим рівнем національної свідомості. Саме за їхньою ініціативою в 1947 р., з метою об'єднати українські громадські спільноти, був скликаний конгрес українців Аргентини, на якому була створена Українська Центральна Репрезентація (далі – УЦР). УЦР координує діяльність своїх організацій-членів і сприяє культурному, освітньому та економічному розвитку української громади, а також повідомляє світ про Україну, її культуру та історію. Сюди входить понад сорок громадських, молодіжних та релігійних організацій. З 2008 р. головою УЦР є Євген Юзва, головою Головної ради УЦР – Юрій Данилишин [2, с. 83].

Розпад СРСР та важкі перші пострадянські роки України дали поштовх до четвертої, сучасної, хвилі імміграції українців. Аргентина однією із перших країн Латинської Америки визнала 5 грудня 1991 р. незалежність України, до того ж аргентинський уряд видав нашим громадянам тимчасові візи із працевлаштуванням. Через три роки перебування в Аргентині особа, маючи офіційний контракт на роботу, могла подати клопотання про залишення на постійне місце проживання, а згодом отримати громадянство. В період четвертої хвилі еміграції, який триває і досі, з України виїхало близько 25 тис. українців.

Розглядаючи українських переселенців зараз, можна простежити деяке співвідношення між часом і місцем поселення, господарським заняттям новоприбулих. Іммігранти, які приїхали в Аргентину перед Першою світовою війною, майже усі включились до

сільськогосподарського життя та осіли в провінції Місіонес. Натомість ті, що в той же самий час приїхали і оселились в м. Буенос-Айресі чи в Беріссо, стали активними робітниками будівництва портів, залізничних шляхів, будинків тощо. Частина влаштувалася до промислових підприємств, працювали і як домашня обслуга або як сезонні робітники.

У міжвоєнний період українські іммігранти посилили сільське господарство в провінції Місіонес та почали створювати нові осередки своїх поселень у провінціях Чако, Мендоза, Коррієнтес, Формосі, Ріо Негро та ін. Через незнання іспанської мови більшість українців працювали на найменш оплачуваних та найважчих фізичних роботах. Представники наступних хвиль української еміграції уже значно в меншій кількості долучались до сільськогосподарських робіт в Аргентині. Переважно це були кваліфіковані та дипломовані спеціалісти, які швидко досягали успіху в найрізноманітніших сферах діяльності.

Першими завданнями українців у новій країні було будівництво житла та пошук посівних земель. Усе це давалось надзвичайно важко, оскільки місцина, яка виділялась для переселенців, була лісостеповою, і щоб її очистити, докладались величезні зусилля. До того ж гарячий і сухий клімат у деяких регіонах не сприяв вирощуванню добре знаних українцям сільськогосподарських культур, котрі, як уже згадувалось вище, були привезені із собою в Аргентину дбайливими господарями з України.

Як показує час, український народ завжди прагнув вирізнитись посеред інших. Там, на далекій чужій землі, коли українців часто асоціювали з поляками та росіянами, вони робили все можливе

для своєї консолідації та самовираження, заявляли про себе як про окрему етнічну спільноту. В цьому їм допомагали багаті українські традиції. Однією із таких традицій є взаємодопомога, спільна праця, толока. Спільними зусиллями вони допомагали один одному у будівництві житла, школи, церкви тощо. Ще однією непомітно привезеною традицією була родина, сімейне життя. Сім'я завжди виступала найкращим колективним вихователем, носієм найвищих національних ідеалів. Українці пам'ятали, що на їхній Батьківщині панували культ родини, рідної домівки, глибокої пошани до свого роду, а особливо до батьків.

Приїхавши в Аргентину, українці дотримувались і дотримуються своєї віри. Більший відсоток новоприбулих, а особливо серед представників Івано-Франківщини, сповідували греко-католицизм. Натомість польські дослідники часто трактують українців поляками східного обряду. Існує певне співвідношення між часом, місцем поселення наших співвітчизників, територією походження та їхньою активною участю у церковно-релігійному житті.

Перші українські емігранти, які поселились у провінції Місіонес, переважно в Апостелос та Посадос, були уніатами. Протягом 1897 – 1908 рр. вони не мали жодної духовної опіки з боку своєї церкви. До кінця 1988 р. на всю провінцію діяла тільки одна латинська парафія в місті Посадос, а обслуговував її тільки один священник, францисканець. Тому за ініціативою латинського єпископа міста Парани, до єпархії якого належала територія і провінції Місіонес, вирішив передати духовну опіку над нею оо. Вербітам (німецького походження), а для мігрантів з Галичини покликати польських

священиків. У результаті приїхали один селезіянин, о. Станіслав Циналевіч, а згодом троє вербів: отці Владислав Закшевський, Антоній Пільк та Йосиф Маріянський-Баерштайн. Ці польські священники виявилися ярими шовіністами, особливо о. Й. Маріянський, який у розмовах з українськими поселенцями говорив їм: «Ви дістанете греко-католицького священника тоді, як мені на долоні волосся виросте» [3, с. 47].

Окрім духовної діяльності, ці священники взялися і за полонізацію українців, насаджували польську мову та всілякими способами старались перетягти їх на латинський обряд. Більшість українців, обурені такими антиукраїнськими діями, бойкотували та протидіяли діяльності польських ставлеників. Інша частина українських греко-католиків, наприклад у Трес Капонесі, вирішила перейти на православ'я. Проте подекуди польська пропаганда давала свої плоди.

Не чекаючи ні від кого допомоги, українці вирішили самостійно влаштувати своє релігійне життя, не зрікшись при цьому свого віросповідання. Розпочали вони його з провінції Місіонес, подавши цим приклад усім українцям в Аргентині. Брак розуміння з боку місцевої латинської церкви значно гальмував процес, проте не зупинив його. Справу розпочали зі створення церковних комітетів, які взяли на себе організацію будівництва церков та капличок, помешкань для священників, відсилення петицій до УГКЦ в Галичині з проханням направити їм українських священників до Аргентини, а також вели опір тамтешній латинізації. В боротьбі за право на власну церковну організацію і на власний обряд українці зіткнулись із встриванням у цю справу Російської православної церкви,

яка відстоювала свою сферу впливу. З огляду на це апостольський інтернунцій в Аргентині архієпископ Ахіль Льокателі звернувся із проханням до Ватикану вирішити якнайшвидше проблему релігійної опіки над українськими поселенцями. Швидко вирішення питання не очікувалося, адже сама лише мандрівка вимагала багато часу. Тому як тимчасовий, альтернативний варіант із Бразилії, в якій уже працювали оо. Василіяни, на початку березня 1908 р. прибув до Аргентини перший український священник о. Климентій Бжуховський, чину оо. Василіян. Народився він 10 жовтня 1875 р. в Галичині, закінчив гімназію у Стрию, а 11 вересня 1892 р. вступив до Чину св. Василя Великого (далі – ЧСВВ). 5 серпня 1900 р. висвячений на священника та уже через два роки виїхав до Бразилії, де і провів решту свого життя. Помер 12 лютого 1942 р. [10, с. 34].

о. Климентій Бжуховський, ЧСВВ,
перший український місіонер в Аргентині

Отже, де-юре початком організованого церковного життя українських поселенців в Аргентині можна вважати декрет курії епархії Парани від 16 березня 1908 р., в якому о. К. Бжуховського іменовано парохом для українців у Місіонес на один рік. Священик відразу ж приступив до виконання своїх обов'язків. 23 березня він охрестив першу українську дитину – Магдалину Горянську, дочку Дмитра і Євдокії Кшимінської [10, с. 34]. Заохочена о. Бжуховським, українська спільнота приступила до будівництва своєї власної невеличкої каплички, де незабаром священник відправляв Великодні Богослужіння. Згодом він закладає Братство св. Володимира для чоловіків та Братство св. Ольги для жінок. Однак після шести місяців перебування в Аргентині у зв'язку з економічними причинами о. Климентій Бжуховський змушений був повернутися до Бразилії, де на нього чекала розпочата там робота.

Через півроку, 3 квітня 1909 р., з Перемішля прибуває молодий священник о. Ярослав Карп'як. Він продовжив розпочаті о. Бжуховським справи, закінчив будову церков за Туною і в Азарі та заклав у містечку Апостелос першу українську читальню ім. Маркіяна Шашкевича. Однією із найбільших його заслуг є те, що він перший виступив за нормалізацію відносин української парафії в Місіонес з латинськими парафіями, намагаючись, таким чином, досягнути для української церкви в Аргентині тих самих привілеїв, якими користувалась українська церква на Північноамериканському континенті. Отриманий результат мав позитивний характер, уже в листопаді 1909 р. папа Пій Х видав декрет про нормалізацію обрядових справ українців-католиків, що проживають в Аргентині [3, с. 50].

Однак не всі привілеї були «*Ea Semper*» були визнані, тодішній архієпископ Буенос-Айреса не вважав за потрібне надання цих прав, спираючись на те, що надто мале число русинів тут проживає. Проте і це стало великим кроком уперед. На жаль, довго працювати в Місіонес о. Карп'як не зміг. Через слабе здоров'я, жаркий клімат у жовтні 1910 р. священник повертається в Європу.

На зміну в 1911 р. митрополит Андрей Шептицький відправляє на душпастирську працю до Аргентини двох молодих священників із Станіславської єпархії: о. Івана Сенишина та о. Омеляна Ананевича (обидва народились у 1888 р.). Перший осідає в Апостелос, а другий їде в Азару [8, с. 66]. Сповнені сил та натхнення, священники приступають до Божої справи. До існуючих уже братств вони закладають нові. В 1912 р. о. Ананевич засновує Братство св. Йосафата і Братство Серця Христового. У свою чергу о. Сенишин об'їхав розкидані на широких просторах місіонської провінції місцевості, де осіли українські іммігранти, стимулював будівництво церков і каплиць, організовував релігійні товариства. За сприяння священників в Азарі у 1912 р. було закладено читальню та соціальний клуб «Україна» в Апостелос. Проте внаслідок багатьох обставин українські поселенці були байдужими та не надавали потрібної матеріальної підтримки. Тому втомлений злиднями о. Ананевич у 1917 р. переїхав до Бразилії. З цього часу о. Іван Сенишин залишився єдиним українським душпастирем на цілу провінцію Місіонес і на цілу Аргентину [8, с. 72]. Усі церкви й каплиці впали пригнічуючим тягарем на о. Сенишина, а тоді вже до духовної обслуги входили Апостелос, Азара, Трес

о. Іван Сенишин

Капонес, Сан Хосе, Туна, Пікада Бельграно, Пікада Галіціяна, Серро Кора, Кампнінас та ін. Долаючи шлях між усіма цими містечками, священник безупинно підривав своє здоров'я. Незважаючи на перешкоди та невгоди, о. Сенишин не покладав рук у своїй місіонерській роботі.

Перша будова, до якої взявся о. Сенишин, був парафіяльний дім. Так розпочалася робота над зведенням великої і ошатної парафіяльної церкви, яка є гордістю всіх українців у Місіонес до сьогодні. Пожертви на будову такого храму збирались практично по всій Аргентині. Дворічна праця була виконана, і на саме Різдво 1920 р. о. Сенишин мав честь посвятити нову церкву в Апостелос.

Окрім організації парафіяльного життя, на о. Сенишина припала і велика місійна праця. Він відвідував віддалені українські поселення по всій Аргентині, побудував церкву у Трес Капонес, включився активно у громадську діяльність міста Апостелос, де протягом кількох

років належав до міської ради і був обраний посадником міста. Він заснував перший хліборобський кооператив «Ля Агріколя Україяна», обраний головою, склав для нього статут, який 30 жовтня 1922 р. був затверджений президентом Аргентини [3, с. 50]. На знак подяки українська спільнота згодом домоглася від влади назвати одну із центральних вулиць у місті Апостелос на честь о. Івана Сенишина. Втомлений місіонерською роботою та іншими клопотами протягом 15 років напруженої праці, о. І. Сенишин важко захворів і виїхав до Буенос-Айреса на лікування. На 38 році життя, 14 жовтня 1926 р., о. Іван Сенишин помер [1, с. 295].

Важливою подією в організації церковного життя в Аргентині стала візитація митрополита Андрея Шептицького. Прибув він із сусідньої Бразилії до Місіонес у червні 1922 року в асисті оо. К. Бжуховського та О. Ананевича, оскільки був дуже стривожений складною ситуацією української церкви у Південній Америці [5, с. 39]. Незважаючи на погані дороги, а подекуди їх відсутність, кир Андрей під час своєї візитації зумів об'їхати майже усі парафіяльні осередки українських поселенців, відправляв архієрейські служби Божі, давав місійні науки, проводив катехизацію молоді, освятив новозбудовані церкви у Трес Капонес та Апостелос. У своїх розмовах та проповідях митрополит закликав українців триматися гурту, своєї церкви та свого обряду. У Місіонес він пробув майже два місяці і наприкінці липня повернувся до України.

На короткий час із Бразилії знову прибув о. О. Ананевич. Проте після нетривалого його заступництва із Галичини 19 вересня 1927 р. приїхали два

молодих 28-річних священики оо. Степан Вапрович та Степан Турчин. Обидва були зі Станіславської дієцезії, мали грамоти від Східної Конгрегації, датовані 1 квітня 1927 р. [5, с. 46]. Після одного року спільної місіонерської роботи о. С. Турчин захворів і змушений був повернутися в Україну, залишивши о. С. Вапровича єдиним священиком на місіонській землі. Народився Степан Вапрович 5 травня 1899 р. в селі Іване-Пусте, повіт Борщів (нині Тернопільська область, Борщівський район), у священики висвячений у 1926 році [10, с. 40]. У Станіславі був єпархіальним священиком, також викладав у Станіславській духовній семінарії.

Парафія о. Вапровича була дуже велика. Йому часто доводилося долати понад 150 км, щоби відправити Службу Божу або надати духовну допомогу.

о. Степан Вапрович

Незважаючи на ці труднощі, священник продовжував працювати з великим натхненням та посвятою. Він дбав про стан церков і каплиць, закладав при них нові братства, організовував школи українознавства, читальні, аматорські гуртки. Особливою його заслугою є те, що він перший із українських священнослужителів звернув увагу на брак духовної опіки для українських поселенців у передмісті Буенос-Айреса. Незважаючи на відстань, а це близько 1000 км, понад 35 годин їзди поїздом, о. Вапрович тричі побував в околицях аргентинської столиці між 1931 – 1934 рр. Богослужіння відправляв у латинських церквах, у домівці «Просвіти», а також здійснював інші релігійні обряди. Він би радо залишився в Буенос-Айресі, але розпочата праця в Місіонес кликала його знову туди. Протягом свого перебування в Аргентині ним було зведено нові церкви: в Сан Хосе, посвятив на Петра і Павла 1929 р.; за Туною церкву св. Миколая, у Бомпляні і Пікада Бельграно дерев'яні церковці, які освятив у 1931 р.; заклав фундаменти для нових храмів у Пікада Галіціана та Кампінас; збудував також три будинки для церковних потреб [5, с. 47].

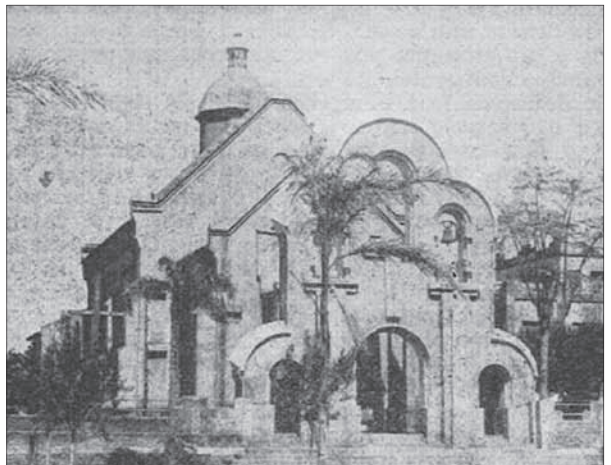
Переймався о. Вапрович і освітою, намагаючись зберегти, таким чином, рідну мову, історію, культуру батьківської землі. В 1934 р. у м. Апостелос розпочалося шкільне навчання для дітей українських іммігрантів у новозбудованому приміщенні при українському храмі. Українці віддавали сюди дітей не тільки із міста, але й із навколишніх колоній, навіть якщо учням доводилося долати декілька

Перша українська церква у Трес Капонес

десятків кілометрів [7, с. 71]. Отець Вапрович своєю вдачею та своєю працею зумів об'єднати не тільки українських вірних, але й місцевий латинський клір.

Надзвичайно важко було о. Степану Вапровичу плекати релігійно-церковне життя в Аргентині самотужки. Тому він вирішує повернутися в рідні краї для залучення більшої кількості українських греко-католицьких священників до цієї місіонерської роботи. 4 квітня 1935 р. о. Вапрович передав місіонську парафію в складі одинадцяти церков і каплиць, з яких п'ять побудовано за його

УГКЦ Пресвятої Трійці в Апостелос

ініціативаю, чинові оо. Василян, а сам виїхав у Галичину. Проте повернутись знову в Аргентину йому так і не вдалося. Степана Вапровича було призначено віце-ректором та професором Станіславської духовної семінарії. Згодом почалася Друга світова війна, розпочалися репресії радянської влади щодо греко-католицької церкви, і о. Вапровича у 1945 р. було заслано в Сибір. Повернувшись у 1950 р. зі знищеним здоров'ям, безсилий, убитий горем, він закінчив своє ревне і взірцеве життя 2 березня 1964 р. у рідному селі [10, с. 44]. Його

внесок у розбудову українського релігійного та громадського життя в далекій Аргентині є неоціненним, що показують його справи.

Після від'їзду о. С. Вапровича парафія в Місіонес стала опікою оо. Василян. Із Бразилії сюди приїждять два місіонери: священники Януарій Коциловський (автор праці «На місіях в Аргентині») та Мартиній Котович ЧСВВ. Також значний внесок у розвиток місіонської парафії зробили о. І. Майка, о. О. Дуба, о. Е. Турковид, о. В. Зінько, о. В. Ковалик, о. Ю. Мельничин, о. О. Карлюк, о. А. Сапеляк, останнього у 1961 р. іменовано першим єпископом українських вірних в Аргентині, де він трудився 36 років. Спочатку Владика Андрій був іменований Апостольським Візитатором для українських католиків в Аргентині, а після створення єпархії – Апостольським адміністратором Української католицької єпархії в Аргентині [9].

У провінції Буенос-Айрес першим організатором церковного життя українських поселенців був о. І. Майка. Із Місіонес він приїхав туди 3 вересня 1940 р. та став проживати у містечку Беріссо, що за 70 км від столиці. У 1948 р. оо. Василяни купили у місті Буенос-Айресі, на вулиці Курапалігуе, 760, великий репрезентативний дім, переробили його на церкву, маляр Володимир Каплун розмалював її в українському стилі. Ця церква стала не тільки першим осередком релігійного життя в Буенос-Айресі та його околицях, але й центром для багатьох українських організацій і товариств. Тут починає гуртуватись українська інтелігенція, постають

Українська католицька катедрa в Буенос-Айресі

школи українознавства, чоловічий хор «Сурма», Братство Володимира Великого, Апостольство молитви, із громадських організацій: Пласт, Літературно-мистецький клуб, Союз українок, Театральна студія ім. Леся Курбаса [3, с. 55].

Старалися поширювати свою діяльність українські священники й на інші провінції Аргентини, зокрема в Чако, де проживала досить велика українська етнічна спільнота. Проте там вони зустріли опір з боку місцевого латинського єпископа, який заявив, що українці отримують достатньо релігійної опіки у тамтешніх латинських церквах. У провінціях Мендоза та Кордоба перешкод таких не було, але важкі матеріальні умови та мала кількість зацікавлених українських поселенців справами церкви не дали можливості широко розгорнути в тій місцевості релігійну діяльність. Проте священники не опускали рук. Там, де не може дійти сам місіонер, може дійти слово Боже друковане. Цю дійсність і вимогу часу розуміли оо. Василіяни, тому значні сили вони спрямовують на будівництво власної друкарні. У 1943 р. із Бразилії приїздить друкар Лаврентій Струк. Протягом кількох місяців викуплене приміщення в Посадос починає функціонувати як друкарня, а 15 жовтня 1944 р. виходить перше число двотижневика «Поступ». Редактором газети був о. Орест Дуб, ЧСВВ [1, с. 304].

Таким чином, у становлення окремої української спільноти в Аргентині із самого початку її формування значний внесок зробили українські греко-католицькі священнослужителі. Молоді, виховані, працелюбні отці поширювали свою діяльність на всю Аргентину, допомагаючи українським переселенцям

гуртуватися навколо церкви. Вони не обмежувалися суто релігійною працею. Українська культура, традиції, історія, релігія становили для них чи не найголовніший об'єкт донесення до української спільноти. Вони навчають української мови молоді і дітей, організують народні бібліотеки, читання творів українських авторів, рідних газет, заснують драматичні гуртки, дають аматорські вистави; вчать рідних пісень, пропагують народне мистецтво (писанку, вишивку та ін.); закладають традиції святкування українських релігійних та національних свят, вшанування пам'яті видатних українських діячів, проводять різноманітні виставки тощо. Вони стали першими українськими місіонерами на аргентинській землі. Надавши духовну та моральну підтримку нашим співвітчизникам, вони, таким чином, їх згуртували, вселяли в них віру та натхнення. Їхня нелегка праця сприяла налагодженню організованого життя українських емігрантів, покращенню їхнього духовного та морального стану, допомагала пристосуватися до нових умов проживання. Усі роки буття українців в Аргентині церква була осердям консолідації, творення етнічної групи, визнання своєї окремішності на чужині.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Analecta ordinis S. Basilii Magni / Записки Чина св. Василя Великого. – Sumptibus PP. Basilianorum. – Romae, Vol. XI (XVII). – Fasc. 1 – 4. – 1982. – 528 с.*
2. Богданова Т. Є. Українська етнічна спільнота в Аргентині наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття / Т. Є. Богданова, В. О. Погромський // *Історичний архів. – 2010. – Вип. 4. – С. 82 – 86.*
3. Василик М. Українські поселення в Аргентині / Михайло Василик. – Мюнхен:

Український Вільний Університет, 1982. – 147 с.

4. Качараба С. Еміграція з Західної України (1919–1939) / Степан Качараба. – Л.: Львівський національний університет ім. І. Франка, 2003. – 416 с.

5. Ковалик В. Василяни в Аргентині / Володимир Ковалик. – Буенос-Айрес, 1982. – 209 с.

6. Пилипів І. Співпраця греко-католицької церкви з українцями Америки у 20 – 30 рр. ХХ ст. / Ігор Пилипів // Схід. – 2011. – №2. – С. 109 – 113.

7. Сапеляк О. Взаємовідносини між українцями і поляками в Аргентині (провінція Місіонес) / Оксана Сапеляк // Молодь і ринок. – 2008. – №11(46). – С. 69 – 73.

8. Сапеляк А. Отець Іван Сенишин. Український місіонер-піонер в Аргентині / Андрій Сапеляк. – Львів: Свічадо, 1997. – 135 с.

9. Українська католицька енциклопедія. – Режим доступу: <http://catholicencyclopedia.in.ua/sapelyak-andriy>

10. Життя // Ювілейний альманах. – Libro conmemorativo. – Апостелос, 1972. – 201 с.

11. Ярош О. Формування української діаспори в Аргентині. – Режим доступу: www.pu.if.ua/depart/SlavsHistory/resource/file/Juarosz%20O..doc

REFERENCES

1. Analecta ordinis S. Basilii Magni (1982). In: *Notes of Order of St. Basil the Great.*

Sumptibus PP. Basilianorum. Romae, Vol. XI (XVII). Fasc.1 – 4. 528 p. [in Ukr.]

2. BOHDANOVA, T. & POHROMSKYI, V. (2010) Ukrainian Ethnic Community in Argentina in the Late XXth – Early XXI Centuries. *Historical Archives*. Vol. 4. pp. 82 – 86. [in Ukr.]

3. VASYLYK, M. (1982) *Ukrainian Settlements in Argentina*. Munich: Ukrainian Free University, 147 p. [in Ukr.]

4. KACHARABA, S. (2003) *Emigration from Western Ukraine (1919 – 1939)*. Lviv: Ivan Franko National University, 416 p. [in Ukr.]

5. KOVALYK, V. (1982) *Basilians in Argentina*. Buenos Aires, 209 p. [in Ukr.]

6. PYLYPIV, I. (2011) Cooperation between Greek Catholic Church and Ukrainians in America in 1920 – 1930. *The East*. № 2. pp. 109 – 113. [in Ukr.]

7. O. SAPELIAK (2008) Relations between Ukrainians and Poles in Argentina (Misiones Province). *Youth and Market*. № 11 (46). pp. 69 – 73. [in Ukr.]

8. SAPELIAK, A. (1997) *Father John A. Senyshyn. Ukrainian Pioneer Missionary in Argentina*. Lviv: Svichado, 135 p. [in Ukr.]

9. *Ukrainian Catholic Encyclopedia* [online]. Available at: <http://catholicencyclopedia.in.ua/sapelyak-andriy>. [in Ukr.]

10. Life. (1972) In: *Jubilee Miscellany. Libro conmemorativo*. Apostelos, 201 p. [in Ukr.]

11. YAROSH, O. *Formation of Ukrainian diaspora in Argentina* [online]. Available at: www.pu.if.ua/depart/SlavsHistory/resource/file/Juarosz%20O..doc. [in Ukr.]

O. Shevchuk

The First Ukrainian Greek Catholic Missionary Priests in Argentina and Their Influence on Formation of the Ukrainian Community

Abstract

The tragic page of our history in the late XIX – early XX centuries caused the waves of Ukrainian immigration. The lack of sovereignty and independence; restrictions of the rights and freedoms by the occupation regime, military conflicts have generated a lot of problems that could not be resolved within the geographical territory of Ukraine. As a result, hundreds of thousands Ukrainian immigrants have gone to far countries, including Argentina.

They were often called Poles, Austrians. They could get only the hard and poorly paid work; they had to settle on low-fertile and distant lands. But even under such conditions, Ukrainians were able to strike roots and to express themselves as a separate ethnic community. In the Spanish environment they have preserved their identity, culture, language, traditions and the church which took the most important place in the cultural self-preservation and consolidation in exile.

In chronological order the article examines the role, place and contribution of the first Ukrainian Byzantine-rite Catholic priests of Order of St. Basil the Great into the religious and social life of Ukrainians in Argentina as the most immigrants from Western Ukraine were Catholics following Byzantine rite.

The particular attention is paid to activities of Father Clement Bzhuhovskiy, who arrived from Brazil to Argentina in early March 1908; priest Yaroslav Karpiak from Peremyshl who was the first to stand out for arrangement of relations between Ukrainian and Latin parishes in Misiones and tried to get for Ukrainian Church in Argentina the same privileges that Ukrainian Church had in the North America; priests Ivan Senyshyn and Omelian Ananevych and also Stepan Vaprovych who was the first priest to paid attention to the lack of spiritual assistance in Ukrainian settlements in the suburbs of Buenos Aires. The author also focused on the methods of opposition and struggle of the Ukrainian pastors with local Polonization and Latinization of the Ukrainian population in Argentina.

Там, на далекій чужій землі, коли українців часто асоціювали з поляками та росіянами, вони робили все можливе для своєї консолідації та самовираження, заявляли про себе як про окрему етнічну спільноту. В цьому їм допомагали багаті українські традиції. Однією із таких традицій є взаємодопомога, спільна праця, толока. Спільними зусиллями вони допомагали один одному у будівництві житла, школи, церкви тощо. Ще однією непомітно привезеною традицією була родина, сімейне життя. Сім'я завжди виступала найкращим колективним вихователем, носієм найвищих національних ідеалів. Українці пам'ятали, що на їхній Батьківщині панували культ родини, рідної домівки, глибокої пошани до свого роду, а особливо до батьків.